

קידושי חליפין

המקדש בחליפין

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ג עמוד א

מניינא דרישא למעוטי מאי, מניינא דסיפא למעוטי מאי? מניינא דרישא למעוטי חופה. ולרב הונא, דאמר: חופה קונה מק"ו, למעוטי מאי? למעוטי חליפין, ס"ד אמינא, הואיל וגמר קיחה קיחה משדה עפרון, מה שדה מקניא בחליפין, אף אשה נמי מקניא בחליפין, קמ"ל. ואימא הכי נמי! **חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה, ואשה בפחות משה פרוטה לא מקניא נפשה.**

רש"י מסכת קידושין דף ג עמוד א

חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה - דקי"ל בפרק הזהב (ב"מ דף מז) קונין בכלי אף על פי שאינו שוה פרוטה. לא מקניא נפשה - **דגנאי הוא לה הלכך בטיל לה לתורת חליפין בקידושין** ואפילו בכלי שיש בו שוה פרוטה אי יהיב לה בלשון חליפין עד דיהיב לה בתורת לשון קנין או קיחה או קידושין.

תוספות מסכת קידושין דף ג עמוד א

ואשה בפחות מש"פ לא מקניא נפשה - פי' בקונטרס משום דגנאי הוא לה הילכך בטיל לה תורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בה ש"פ אי יהיב לה בתורת חליפין **וקשה לר"ת דא"כ פשטה ידה וקבלה תתקדש בפחות משה פרוטה ועוד** כיון דתלי טעמא משום דגנאי הוא לה א"כ אמאי לא פריך בגמרא בנתיה דרבי ינאי דקפדו אנפשייהו ולא מקדשי בפחות מתרקבא דדינרי כו' כי היכי דפריך לקמן (דף יא.) אמילתיה דב"ש **ועוד קשה כיון דס"ד השתא למגמר קניני אשה** **מקניני שדה א"כ אשה נמי תקני בחזקה כמו שדה ועוד דלקמן (דף ה.) בעי בגמ' בשטר מנלן ומאי בעי ליגמר משדה**

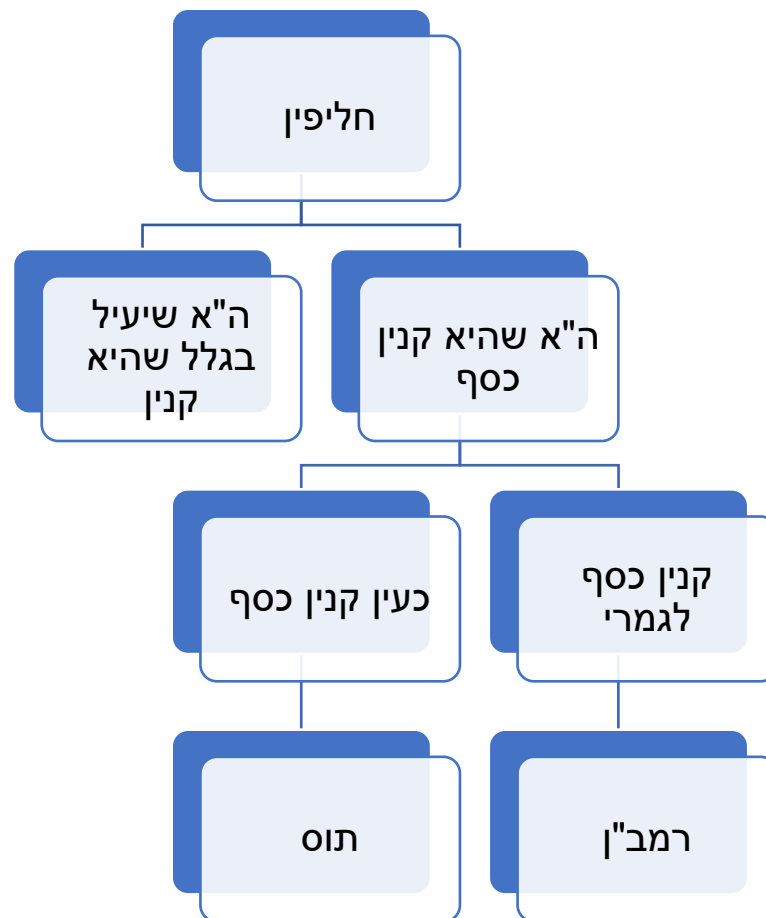
תוס- חליפין אינו קנין כסף, ולכן לאו בכלל קידושי כסף

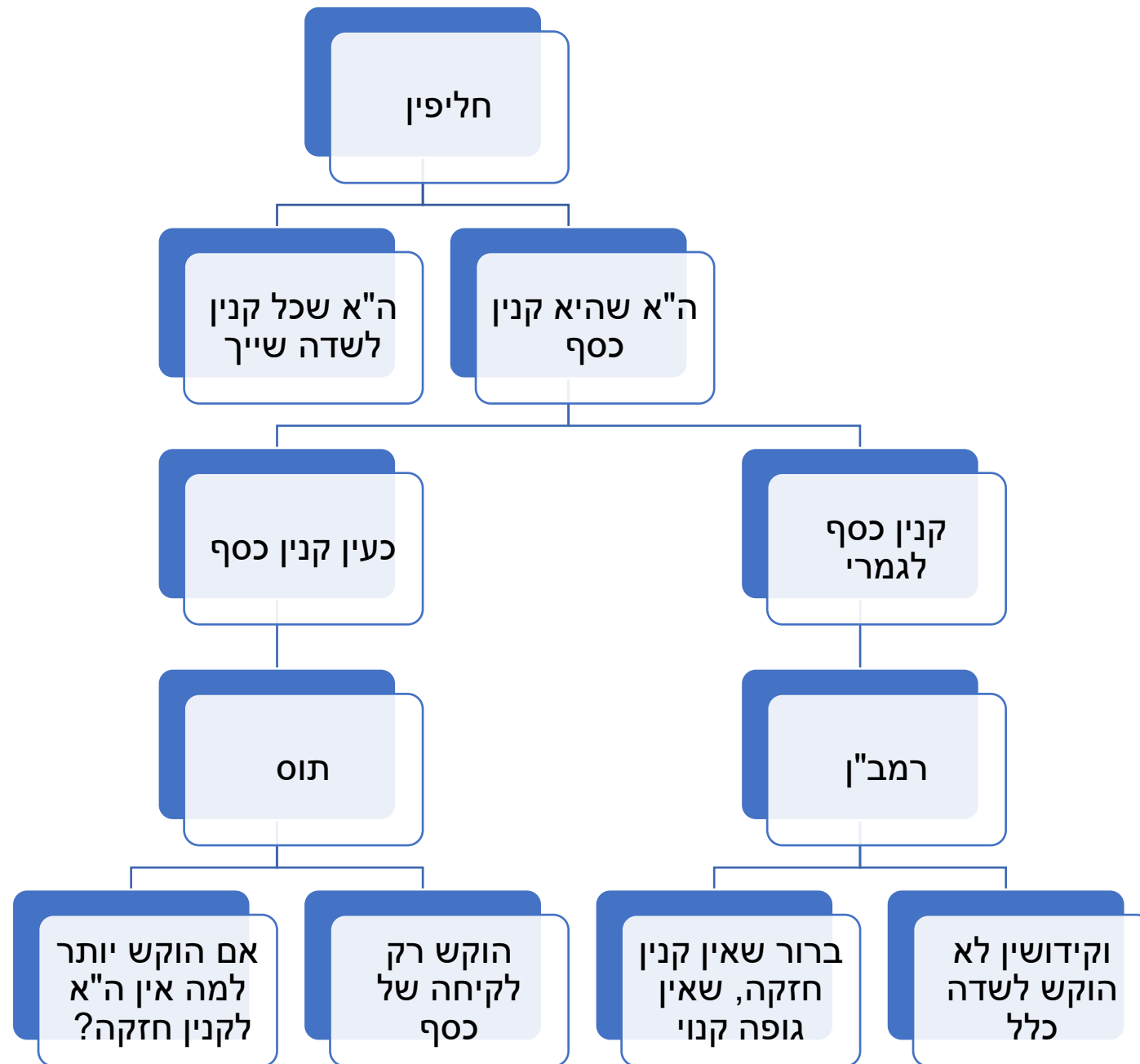
תוספות מסכת קידושין דף ג עמוד א

...לכך נראה לר"ת דגרסי' בפחות משה פרוטה לא מקניא ולא גרס נפשה דלא בקפידא תליא מילתא אלא ה"ט משום דגמר קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף ובפחות משה פרוטה לא מיקרי כסף והמקשה שהקשה תחילה ואימא ה"נ בשטר וחזקה לא הקשה דהא פשיטא דלא גמרינן קיחה לעשות אשה ככל עניני שדה ולהכי מבעיא לן לקמן בשטר מנלן דלא גמרינן משדה אלא לכסף דוקא דכתיב ביה קיחה ולא פריך מחליפין אלא משום דהוי כעין כסף דקרא שיש בהם שוה פרוטה והכי פירוש ואימא ה"נ שתקנה אשה בחליפין כשיש באותם חליפין שוה פרוטה כעין כסף דקרא טפי משטר שיש בו שוה פרוטה דא"צ שישה השטר פרוטה כדאמרי' גיטין (דף כ.) כתבו על איסורי הנאה כשר אבל חליפין דשוה פרוטה דומין לכסף ומשני חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה וא"כ אינם מטעם כסף אלא קנין אחר הוא.

רמב"ן - חליפין אינו קיחה\כסף

- חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף ג עמוד א
- למעוטי חליפין סד"א וכו'. ק"ל אלא מעתה תקנה אשה בחזקה דומיא דשדה, **והא לא קשיא דאיכא למימר כיון שאין גופה קנוי לא שייכא בה חזקה**, ומיהו לא מחוור לי היכי סד"א דתקנה בחליפין משום דשדה נקנית בחליפין והא לא גמרינן אשה משדה כלל אלא קיחה שכתוב באשה הוא דגמרינן שהוא לשון כסף, **ומעולם לא הוקשה אשה לשדה כלל**, וכן הא דאמרינן חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה ואשה בפחות מש"פ לא מקניא נפשה ופרש"י דגנאי הוא לה, נימא בפחות משה פרוטה ליתנהו אבל בפרוטה איתנהו, ומה שאמר הרב ז"ל הלכך בטל תורת חליפין בקדושין איני יודע למה בטל, כיון שבפחות משה פרוטה לא נתבטלו מחמת פסול קנייתן אלא מחמת קפידתה של אשה, ונראה דהכי קאמרינן מעיקרא דחליפין בכלל קיחה הם ומדין כסף הוא שריבה אותן הכתוב מה כסף שמחליף הקרקע בו וקונה אף בחליפין, הלכך אף בכלל קיחה שבאשה הם, ומפרקינן כיון דאשכחן חליפין בפחות משה פרוטה לאו בתורת כסף הם קונין אפי' כשיש בהם ש"פ אלא חדוש הוא שחדשה בהם תורה, כלומר דין אחר הוא שאינו בכלל כסף ולא שוה לו, ואשה לא אמרה בה תורה קנייה אלא בכסף הלכך אין חליפין קונין בה, וזהו הטעם שלא הוצרכו למעט חזקה שאינה קונה באשה שלא עלה על דעת לרבות אף חליפין אלא מדין כסף, **ולפי פירוש זה הכי גרסינן ואשה בפחות משה פרוטה לא מקניא**. אבל **מקצת הנוסחאות שכתוב בהם מקניא נפשה נוטות לפרש"י** ז"ל והיא גרסת ההלכות, ויש לי לישבה דכל חליפין לגבי אשה כחליפין דפחות משה פרוטה נינהו, דמתנה ע"מ להחזיר לא קניא באשה דבתר הנאה דבסוף אזלא ולא מקניא נפשה בקניה דשעה כדבעינן למימר לקמן.

קידושין קנין, ולמה שלא
יהא כמה קניינים יעילים

קידושין אינו קנין,
ולכן מהיכי תיסי לרבות
חליפין

חליפין

ה"א שכל קנין
לשדה שייך

ה"א שהיא סוג
של קנין כסף

כעין קנין כסף

קנין כסף
לגמרי

תוס

רמב"ן

אם הוקש יותר
למה אין ה"א
לקנין חזקה?

הוקש רק
לקיחה של
כסף

ברור שאין קנין
חזקה, שאין
גופה קנוי

וקידושין לא
הוקש לשדה
כלל